

Rəfiqə Emin qızı Ağazadə
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Dövlət İdarəçilik Akademiyası
rafa.ağazade@gmail.com

İSTEDADLI GƏNCLƏRƏ DÖVLƏT QAYĞISI

Açar sözlər: gənclər, ağıllı gənclər siyasəti, dövlət qayğısı, istedadlı gənclər

State care for talented young people Summary

Today, when we look at the main political activities of various countries in the international arena, we can clearly see that working with young people is a priority. Ensuring material and spiritual development not only locally but also globally depends on the proper development of young people, their socio-psychological, and economic state. At all stages of history, the youth and the youth movement have played a great role in the regulation of social relations, in determining the directions of future development.

Key words: youth, smart youth policy, state care, talented youth

Giriş

Gənclərdə vətənpərvərlik ruhunun daha da gücləndirilməsi, məşğulluq imkanlarının artırılması, sahibkarlıq fəaliyyətlərinin dövlət tərəfindən daimi dəstəklənməsi, sosial problemlərinin həlli, gənc ailələrə, eləcə də yaradıcı və istedadlı gənclərə dövlət qayğısının göstərilməsi, onların ictimai-siyasi məsələlərə daha çox cəlb olunması məqsədilə bir çox addımların atılması son dərəcə zəruri hal almışdır.

Bu istiqamətdə ölkədə fəaliyyət göstərən ən vacib dövlət orqanlarından biri Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyi.

Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin Gənclərlə iş Departamenti 4 hissəyə bölünür.

1. Gənclər Təşkilatları ilə İş şöbəsinin əsas məqsədləri aşağıdakılardır:

- a.Qeyri-hökumət təşkilatlarının işini tənzimləmək;
- b.Gənclər siyasətini seminarlar, təlimlər, kurslar və s. vasitəsilə inkişaf etdirmək;
- c.Azərbaycanın beynəlxalq miqyasda iştirakçılığını dəstəkləmək;
- d.Qeyri-hökumət təşkilatlarının layihələrini maliyyələşdirmək.

2.Sağlam həyat tərzini və sosial proqramların təşviqi şöbəsi aşağıdakı məsələlərə fokus olmuşdur:

a.Sağlam həyat tərzinin gənclər arasında təbliği və siqaret, narkotik vasitələrdən istifadə, alkoqolizm, AİDS və s. qarşısının alınması;

b.Gənclər üçün sosial proqramların reallaşdırılması və məşğulluqlarının təmin edilməsi (bilik və bacarıqlarının inkişafı)

c.Çətin həyat şəraitində yaşayan gənclərlə işi həyata keçirən təşkilatları dəstəkləmək;

3. Yaradıcı və istedadlı gənclərlə və gənclərin asudə zamanlarının düzgün təşkili ilə məşğul olan təşkilatlarla iş şöbəsi fokus olmuşdur:

- a.Yaradıcı və bacarıqlı gənclərlə iş;
- b.Festivallar, müsabiqələr, elmi yarışlar, sərgilər və s. tədbirlərin təşkili;
- c.Asudə vaxtların səmərəli təşkili (kamplar, turlar və s.)

4.Vətənpərvərliyin tərənnümü ilə məşğul olan şöbə fokus olmuşdur:

- a.Məktəblilər arasında milli vətənpərvər oyunların təşkili;
- b.Gənclərin müxtəlif fəaliyyətlər vasitəsilə orduya hazırlanması;

c.Milli və ənənəvi tədbirlər, tariximiz haqqında informasiyaların təbliği ilə vətənpərvərlik ideyalarının təbliği;

d.Vətəndaşlıq ideyasının təbliği.(5).

2005-2009-cu illəri əhatə edən "Azərbaycan Gəncliyi Dövlət Proqramı" Azərbaycan Respublikasında dövlət gənclər siyasətini daha da inkişaf etdirmək, gəncləri dövlət idarəçiliyində aparıcı qüvvəyə çevirmək, onların sosial-iqtisadi problemlərinin həllini təmin etmək və istedadlı gənclərə dövlət qayğısının göstərilməsi məqsədilə təsdiq edilmişdir. Bu proqram çərçivəsində gənclərin əsas fəaliyyəti 9 aprel 2002-ci ildə qəbul edilmiş "Gənclər Siyasəti Haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə tənzimlənir. Dövlət tərəfindən bu proqramın icra edilməsinə dövlət büdcəsindən 8 milyon 375 min manat vəsait ayrılmışdır.

Proqramda gənclərin sosial müdafiəsinin təmin edilməsi, məşğulluğunun artırılması, yaradıcılıq axtarışlarının və özünüreallaşdırma fəaliyyətlərinin stimullaşdırılması, milli ruhda təlim-tərbiyə edilməsi, vətənpərvərlik hisslərinin daha da gücləndirilməsi, sağlam yaşam tərzinin təbliği istiqamətində tədbirlər həyata keçirilməsi təsbit olunmuşdur.

Proqram çərçivəsində sosial və maddi vəziyyəti dəyərləndirilmədən istedadlı və yaradıcı gənclərə təhsilini davam etdirməsi və tamamlamasına dövlət təminatı verilir. Belə ki, sosial müdafiəyə ehtiyacı olan istedadlı gənclər təhsilini yekunlaşdırdıqdan sonra qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada kreditlər əldə edə bilər. Həmçinin, burada istedadlı gənclərin maraq dairəsində olan sahələrdə təcrübə proqramından keçməsinə şərait yaradılması da nəzərdə tutulmuşdur.

AR Prezidentinin 2011-ci il 19 dekabr tarixli fərmanı ilə AR Gənclər və İdman Nazirliyi yanında gənclərə dövlət dəstəyinin göstərilməsi məqsədilə Gənclər Fondu təsis edilmişdir. Fondun yaradılmasında başlıca məqsəd ölkədə gənclər siyasəti ilə əlaqədar elm, təhsil, mədəniyyət kimi və digər sferalarda, həmçinin beynəlxalq səviyyədə həyata keçirilən, müvafiq konfrans, seminar, festivallar, olimpiada və ya digər beynəlxalq proqramların, ictimai və sosial əhəmiyyətli layihələrin qrantlar şəklində maliyyələşdirilməsidir.

Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondu elmi araşdırmalar, sosial əhəmiyyətli və innovativ ideyaları, gənclər siyasətini həyata keçirən müəssisələrin fəaliyyətini yaxından izləyərək, gənc nəslin müxtəlif sahələrdə öz potensialını reallaşdırmasında onların iştirakçılığını və təşəbbüskarlığını dəstəkləyir (8).

Dövlət gənclər siyasətini dəstəkləyən addımlardan biri də 2 fevral 2019-cu il tarixində Gənclərin İnkişaf və Karyera Mərkəzinin yaradılması olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondunun maddi-texniki bazası əsasında fəaliyyətə başlamışdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 1 oktyabr 2019-cu il tarixli 1454 sayılı Sərəncamına əsasən, ölkənin şəhər və rayonlarında fəaliyyət göstərən Heydər Əliyev mərkəzlərində Gənclərin İnkişaf və Karyera Mərkəzinin nümayəndəliklərinin yaradılması nəzərdə tutulmuşdur.

Dövlət siyasətində gənclərin müxtəlif fəaliyyətlərdə iştirakçılıq prinsiplərinə və bunun təmin edilməsi yollarına geniş yer ayrılır, lakin bunun reallaşdırılması ilə bağlı sınaqdan keçirilmiş yanaşma və metodlar daha ön planda saxlanılır. Çünki gənclərin öz yaşadıkları mühitdə yaxşılaşdırıcı işlər görməyə cəlb etməkdən əlavə, uğurlu cəmiyyətin yaradılması üçün ən təsirli strategiyalardan biri də həqiqi iştirak prosesidir: gənclərin bir-birilərini dinləməsi, fikir ayrılıqlarına hörmət etməsi, ortaq məxrəcin müəyyənləşdirilməsi, tənqidi düşüncə, qiymətləndirmə və əks etdirmə qabiliyyətinin inkişaf etdirilməsi, kəşflər, informativlik, kollektiv problem həll etmə proseslərinin dəstəklənməsi və sonda, onların dünyasında müsbət dəyişiklər etmək üçün bilik və bacarıqların inkişaf etdirilməsi (1).

Qeyd edilən tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə Azərbaycan gəncliyi ölkənin inkişafında fəal rol oynayan sosial təbəqəyə çevrilmişdir. Belə ki, ölkəmizdəki gənclər bütün sahələrdə öz sözünü demək potensialına malikdir.

Bütün bunlar göstərir ki, Azərbaycanda istedadlı gənclərin aşkar edilməsi və dəstəklənməsi üçün bütün sahələr üzrə müəyyən qanunvericilik bazası formalaşdırılmışdır. Bu gün orta məktəblərdə kifayət qədər istedadlı gənclərin təhsil alması ilə bağlı faktlar reallıqdır. Bu istedadların aşkar edilməməsi onların zamanla itirilməsinə də gətirib çıxara bilər. Həmin gənclərin müəyyən yaşdan kəşf edilməsi və potensialının reallaşdırılmasına imkan yaradılması bu gün dövlət qayğısı sayəsində mümkün ola bilər.

Bu istiqamətdə müxtəlif layihələrin təşkili və həyata keçirilməsi gənclərin mənəvi formalaşmasında böyük rol oynayır. Son dövrlərdə gənclərin və eləcə də məktəblilərin sosial mediaya maraqlı olması həmin layihələrin istiqamətinin müəyyən qədər dəyişməsinə gətirib çıxarmışdır. Belə ki, bu layihələr haqqında dijital platformada gənclərin məlumatlılığının artırılması və onlayn layihələrə üstünlük verilməsi aktualdır.

Ölkəmizdə son illərdə bu sahədə atılan uğurlu addımlardan biri də Azərbaycan Respublikası Gənclər Fondunun təşəbbüsü ilə GencApp mobil tətbiqinin yaradılması oldu. Belə ki, gənclər bu mobil tətbiq vasitəsilə daimi istifadə etdiyi elektron platforma vasitəsilə ölkədə onlar üçün yaradılan imkanlardan və yeni təşəbbüslərdən daha sürətli şəkildə məlumatlı ola biləcəkdilər. Tətbiqin yaradılması məhz bu məqsədi hədəfləyirdi, lakin mobil tətbiq vasitəsilə gənclərə daha çox imkanlar yaradıldı (8).

“GencApp” mobil tətbiqi vasitəsilə gənclər ölkədə keçirilən qrant müsabiqələri, təqaüd proqramları, eləcə də yerli və beynəlxalq tədbirlərə müraciətlə bağlı bütün məlumatları əldə edə bilərlər. Həmçinin, müxtəlif qurumlarda ən yeni vakansiyalar, təcrübə və könüllülük proqramları, xaricdə təhsil, kamplarla bağlı yenilikləri öyrənmə imkanı əldə edirlər. Gənclər mobil tətbiq vasitəsilə CV yarada və müxtəlif dövlət orqanları və şirkətlərlə informasiya mübadiləsində iştirak edə bilərlər.

Bu platforma ilə gənclərə şəxsi karyeraları ilə bağlı yaradılan imkanlarla yanaşı, həmçinin asudə vaxtlarını səmərəli keçirməsi üçün də istiqamətlər verilmişdir.

Nəticə

Günümüzdə həyata keçirilən gənclər siyasəti bu istiqamətdə normativ-hüquqi bazanın yaradılması və daimi olaraq yenilənməsi, idman, elm, səhiyyə, siyasət, mədəniyyət, ictimai həyat və s. kimi sahələrdə onların maraqlarının və fəaliyyətlərinin stimullaşdırılmasını hədəfləyir.

Gənclər bu bacarıq və qabiliyyətlərdən istifadə etməklə, beynəlxalq səviyyədə tətbiq edilən yenilikləri də öyrənə və özləri yeni istiqamətlər müəyyənləşdirə bilərlər. Son hissədə qeyd edilən rəqəmsal gənclər siyasəti istiqamətində də addımların atılması bu baxımdan misal göstərilə bilər. Gənclər şəxsi və milli rifahın təmin edilməsi naminə daima öyrənməli, sosial məsuliyyətli və yeniliklərə açıq olmalıdırlar.

Qeyd olunmalıdır ki, gənclərin təhsilə cəlb edilməsi, onların müxtəlif bilik və fiziki tərbiyə layihələrində iştirakı potensiallarının reallaşdırılmasında böyük fayda verir. Bu onlara hərtərəfli hazırlıq təlqin edir və belə gənclərdə milli şüur simptomları yüksək inkişaf edir, vətənpərvərlik hissi yüksək səviyyədə olur.

Ədəbiyyat

1. Cəfərov A.M., İmaməliyev E.B. (2012) Azərbaycanın ictimai həyatında gənclərin iştirakı
2. “Azərbaycan Gəncliyi” Dövlət Proqramı. 2005-2009-cu illər. (2005) Azərbaycan qəzeti.
3. Azərbaycan Gənclərinin I Forumu, “Azərbaycan qəzeti”, 4-9 fevral 1996.
4. Azərbaycan Gənclərinin I Forumu, 2-3 mart, 1999-cu il. Bakı:Azərbaycan, 2000.
5. Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin cari arxivi. 1993-2005-ci illər.
6. <https://edu.gov.az/az/page/9/14534>
7. <http://www.e-qanun.az/framework/22706>
8. <https://youthfoundation.az/44402/?lang=en>

Rəyçi: s.f.d. C.Cahangirli

Göndərilib: 19.12.2020

Qəbul edilib: 20.12.2020